

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน 2538

คู่มือการเลือกตั้งสำหรับประชาชน

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ข้อ 1 การนอกหลักทับสิทธิ์เป็นสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง อย่างไรก็ตามผู้ใดละเมิดสิทธิอันชอบธรรมดังกล่าวนี้ จงฟังไว้หูหากมีผู้เรียกร้องให้ท่านไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง ยิ่งเสียงเรียกร้องนี้มาจากเจ้านักงานฝ่ายปกครองด้วยแล้ว ก็จงตระหนักให้จงหนักว่า เจ้านักงานฝ่ายปกครองมีผลประโยชน์จากการใช้สิทธิการลงคะแนนเสียงของประชาชน เพราะจะได้ปูนบำเหน็จเป็นพิเศษ หากอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนสูงถึง 100% หรืออัตราใกล้เคียงกัน การใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงนั้นมีต้นทุนที่ต้องเสีย ต้นทุนที่สำคัญก็คือต้นทุนสารสนเทศ (information cost) เกี่ยวกับนักการเมืองและพรรคการเมือง รองลงมาคือค่าเสียเวลาและค่าเดินทางไปหน่วยเลือกตั้ง จงนอนหลับทับสิทธิ์ หากต้นทุนการใช้สิทธิการเลือกตั้งสูงกว่าหรือไม่คุ้มกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการใช้สิทธิดังกล่าว จงประเมินจากการใช้สิทธิการลงคะแนนเสียงในอดีตว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านดีขึ้นจากเดิมหรือไม่ และรัฐบาลหรือผู้แทนราษฎรมีส่วนช่วยพัฒนาท้องถิ่นของท่านมากน้อยเพียงใด ด้วยการประเมินต้นทุนที่ต้องเสียเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการใช้สิทธิการเลือกตั้งเช่นนี้เอง ท่านจะสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ดีกว่าผู้อื่นว่า ท่านจะเดินทางไปหน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้งหรือไม่ อนึ่งท่านต้องใคร่ครวญด้วยว่า หากท่านนอนหลับทับสิทธิ์จะเปิดช่องให้มีการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยมี "มือผี" ไปใช้สิทธิ์แทนหรือไม่

ข้อ 2 จงหาข้อมูลเกี่ยวกับนักการเมืองและพรรคการเมืองแต่พอสมควร เพราะการหาข้อมูลมากมายมีต้นทุนที่ต้องเสีย และอาจไม่ช่วยให้การตัดสินใจมีคุณภาพดีขึ้น ยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับ นโยบายและอุดมการณ์ของพรรคการเมืองด้วยแล้วมีจำต้องเสียเวลาศึกษา เพราะหาประโยชน์อื่นใดมิได้ ส่วนสำคัญเป็นเพราะพรรคการเมืองทั้งปวงหาอุดมการณ์ไม่ หากมีอุดมการณ์ คงไม่ผสมพันธุ์ชนิดไม่แยกแยะชั่วดีจนถึงกับมีสังคมนีในสังคมการเมืองไทยว่า "ไม่มีมิตรแท้ และไม่มีศัตรูถาวร" แม้จะคำทอและป้ายสีสาดโคลนซึ่งกันและกันในฤดูกาลหาเสียง แต่ก็สามารถถอดคอร่วมจัดตั้งรัฐบาลในภายหลังชนิดไม่อายฟ้าอายดิน พรรคการเมืองทุกพรรคล้วนประกาศนโยบายของตนเอง แต่มีได้แตกต่างกันในสาระสำคัญ ทั้งยังเป็นการประกาศนโยบายอย่างคลุมเครือ โดยไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายในทางปฏิบัติและ

กำหนดเวลาในการดำเนินนโยบายเหล่านั้น การณ์ปรากฏอยู่เรื่อยๆว่า พรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยเมื่อมีอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน กลับไม่ดำเนินนโยบายตามที่ใช้หาเสียง ในสภาพการณ์ดังเช่นที่เป็นอยู่นี้ การไม่ศึกษาหรือไม่แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและอุดมการณ์ของพรรคการเมืองนับเป็น *อวิชาที่สมเหตุสมผล* (rational ignorance) แต่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งควรจะหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับการอุทิศตนเพื่อส่วนรวมและความซื่อสัตย์สุจริต

ข้อ 3 จงเลือกตัวบุคคล อย่าเลือกพรรค เพราะหากกำหนดเกณฑ์การเลือกพรรคจะไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า จะเลือกพรรคใดดี พรรคการเมืองทุกพรรคล้วนมีปัญหาที่เป็นโรคพ่วงอุดมการณ์ นโยบายของพรรคการเมืองทุกพรรคมิได้มีแนวทางแตกต่างกัน ทุกพรรคล้วนเดินแนวทางข้อ ส.ส. ไม่ว่าจะเป็นการซื้อด้วยเงินหรือซื้อด้วยตำแหน่งทางการเมือง ทุกพรรคมีทั้งคนดีและคนเลว และล้วนมีนักเลือกตั้งที่มีประวัติข้อฉ้อฉลอำนาจ ข้อราษฎร์บังหลวง หรือประพฤตินิยมชอบ ในสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ การเลือก ส.ส. มิควรยึดพรรคเป็นเกณฑ์ หากแต่ควรเลือกตัวบุคคลโดยพิจารณาจากคุณธรรมและประวัติการอุทิศตนเพื่อส่วนรวมของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน คุณธรรมขั้นพื้นฐานของนักเลือกตั้งก็คือ ความรับผิดชอบในฐานะบุตรในฐานะสามีหรือภรรยา และในฐานะบิดาหรือมารดาจึงจะรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้

ข้อ 4 จงพิจารณาลงโทษพรรคการเมืองที่ระดับชาติ พรรคการเมืองหลายพรรคชูนโยบายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ครั้นมีอำนาจบริหารราชการแผ่นดิน กลับไม่ดำเนินนโยบายที่ใช้หาเสียง ประพฤติกรรมเช่นนี้เข้าข่ายหลอกลวงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่มีกฎหมายลงโทษ บางพรรคแถลงนโยบายการกระจายอำนาจการเมืองการปกครอง บางพรรคเน้นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดบางจังหวัด ครั้นมีอำนาจกลับแก้งัดลิ้มเลียนนโยบายที่ใช้หาเสียงอย่างหน้าด้านๆ บางพรรคชูนโยบายการปฏิรูปที่ดินเป็นนโยบายหลัก ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นการกระจายกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินแก่เกษตรกรผู้ยากจน อันเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายดังกล่าวนี้ แต่กลับดำเนินการเพื่อให้เศรษฐีมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน และช่วยพวกอาชญากรรมที่เศรษฐีบางคนก่อไว้ในอดีตจากการบุกรุกที่ดินของแผ่นดินอันเป็นสาธารณสมบัติ พรรคการเมืองที่มีได้ดำเนินนโยบายตามที่หาเสียงไว้จักต้องถูกลงโทษ เมื่อลงโทษทางกฎหมายมิได้จงพิจารณาลงโทษทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีโอกาส พิจารณาลงโทษบรรดาพรรคการเมืองที่ระดับชาติ มิฉะนั้นการหลอกลวงทางการเมืองจะยังมีต่อไป และสังคมทางการเมืองไทยมิอาจปรับตัวสู่ดุลยภาพที่ดีขึ้นได้

ข้อ 5 จงพิจารณาลงโทษนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ชูนโยบายภูมิภาคนิยม สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐบาลมิได้มีไว้เพื่อเอื้อประโยชน์ภูมิภาคหนึ่งภูมิภาคใดเป็นการเฉพาะ หากแต่ต้องพิจารณาผลประโยชน์ของแผ่นดินโดยรวม การชูนโยบายภูมิภาคนิยมรังแต่

จะสร้างความแตกสามัคคีในสังคมไทย และทำให้ประเทศไทยกลายเป็น "บอสเนียแห่งบูรพาทิศ" ในที่สุด

ข้อ 6 จงพิจารณาเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งหน้าใหม่ เพื่อให้เวทีการเมืองระดับชาติมี "เลือดใหม่" เข้าไปชะล้าง "เลือดเก่า" นักเลือกตั้ง "เลือดเก่า" มักจะมีประวัติข้อฉลออำนาจไม่ทางหนึ่งก็ทางใด ยิ่งผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งการเมืองดังเช่นรัฐมนตรีด้วยแล้ว หายากที่จะไม่เคยข้อฉลออำนาจ ทุกจริตหรือประพฤตินิยมชอบ ไม่เคยมีผู้ทรงอำนาจคนใดที่ไม่เพเลียงพล้ำต่ออำนาจจนหลีกเลี่ยง "เลือดเก่า" แสงหา "เลือดใหม่" การเลือกตั้งมีสภาพเสมือนหนึ่งกลไกราคา หากผู้บริโภคไม่พอใจคุณภาพสินค้าที่เคยซื้อแต่เดิม ก็ต้องทดลองเปลี่ยนสินค้าที่ซื้อ ฤดูกาลเลือกตั้งเป็นช่วงเวลาประชาชนมีสิทธิที่จะสลัดจาก "สินค้าเดิม" แล้วแสวงหา "สินค้าใหม่" จนกว่าจะพบสินค้าที่ถูกใจ จึงให้ออกาสแก่นักเลือกตั้ง "เลือดใหม่" เพราะนับวันการเข้าสู่ตลาดนักการเมืองลำบากยากเย็นมากขึ้น ประชาชนควรจะเลือกนักเลือกตั้ง "เลือดเก่า" ก็ต่อเมื่อพิสูจน์แล้วว่าเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง ข้อพิสูจน์เบื้องต้นมีอยู่ว่า นับตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ตลาดนักการเมือง นักเลือกตั้ง "เลือดเก่า" มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น หรือขยายอาณาจักรธุรกิจออกไปอย่างผิดหูผิดตาหรือไม่ หากคำตอบคือใช่ สันนิษฐานเบื้องต้นได้ว่ามีการใช้อำนาจทางการเมืองในการขยายฐานธุรกิจจนสลัดนักเลือกตั้ง "เลือดเก่า" ประเภทนี้ ประคองหนึ่งการสลัดทิ้งรองเท้าคู่เก่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเลือกตั้งที่ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินของตนเอง

ข้อ 7 จงอย่าขายเสียง แต่ให้รับเงินไว้ หากนักเลือกตั้งนำมาแจก และควรจะบอกนักเลือกตั้งทุกคนที่นำเงินมาแจกว่า เงินที่แจกนั้นน้อยกว่าที่นักเลือกตั้งคนอื่นๆแจก การรับเงินโดยมิได้ให้คำมั่นว่าจะลงคะแนนเสียงให้ มิอาจถือเป็นการขายเสียง ทางราชการและนักวิชาการที่ไม่มีคลื่นสมองมักจะร้องแรกแหกกระเชอว่า การขายเสียงเป็นต้นตอของการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปวยการที่จะมาได้เถียงกันว่า ไซ้เกิดก่อนไก่ หรือไก่เกิดก่อนไซ้ ถึงประชาชนจะไม่ขายเสียง ไซ้ว่าจะไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงและประพฤตินิยมชอบ และไซ้ว่าเมื่อประชาชนไม่ขายเสียงแล้ว พรรคการเมืองจะเลิกซื้อ ส.ส. ก็หาไม่ ก็เลสเตตมหาและความไม่อำนาจของนักเลือกตั้งมิใช่หรือที่เป็นต้นตอของการฉลออำนาจ เมื่อชนชั้นปกครองห้ามมิให้ประชาชนขายเสียง ชนชั้นปกครองกำลังห้ามมิให้ประชาชนมีกิเลสตัณหา โดยสะกดความต้องการเงินและทรัพย์สินของผู้อื่น แต่ชนชั้นปกครองกลับอ้างกิเลสตัณหาของตนไว้โดยไฝหาและแย่งชิงอำนาจกันต่อไป นับเป็นประพฤตินิยมที่เรียกได้ว่า "มือถือสาก ปากถือศีล" โดยแท้ การซื้อขายเสียงเป็นพฤติกรรมอันควรที่จะวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง หากประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกพรรคการเมืองที่สัญญาว่าจะนำที่ดินมาแจกเมื่อมีอำนาจ ในกรณีนี้ถือเป็นการแลกคะแนนเสียงกับนโยบายปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นการนำ "ของ" (คะแนนเสียง) แลกกับ "ของ" (ที่ดิน) จริยธรรมของระบบ

ทฤษฎีนี้มีได้ถือว่าการนำของแลกกับของแตกต่างกันไปจากการนำคะแนนเสียงแลกกับเงิน เพราะต่างก็เป็นการแลกเปลี่ยนบนพื้นฐานเดียวกัน ไม่ว่าจะกรณีจะเป็นประการใดก็ตาม การแลกเปลี่ยนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสนองความพอใจของผู้ที่อยู่ ในกระบวนการแลกเปลี่ยนนั้น ประชาชนผู้มีสิทธิการลงคะแนนเสียงควรมีเสรีภาพในการวินิจฉัยว่า จะนำคะแนนเสียงแลกกับนโยบายหรือนำไปแลกกับเงิน หากเชื่อว่านักเลือกตั้งที่ซื้อเสียงจะต้องซื้อราษฎร์บังหลวงในภายหลัง ก็มีเหตุที่ต้องเชื่อบนบรรทัดฐานเดียวกันว่า นักเลือกตั้งที่ "ขาย" นโยบายสามารถแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายในภายหลังเช่นเดียวกัน จึงรับเงินจากนักเลือกตั้ง แต่อย่าให้ค้ำประกันว่าจะลงคะแนนให้ถึงท่านไม่รับก็ยังมีผู้คนอีกมากหลายรับ และถึงทุกคนจะพร้อมใจกันไม่รับเงินจากนักเลือกตั้ง ก็ใช่ว่านักเลือกตั้งจะไม่ซื้อฉลอำนาจ นักเลือกตั้งเป็นนักแสวงหาอำนาจ แต่อำนาจก่อให้เกิดการซื้อฉล นักเลือกตั้งจึงเป็นนักแสวงหาความซื้อฉลโดยพื้นฐาน

ข้อ 8 จงปลดเปลื้องเสื้อคลุมประชาธิปไตย และเปลือยกายนักเลือกตั้งให้ล่อนจ้อน มองทะลุกะพี้เพื่อให้เข้าถึงแก่นของนักเลือกตั้ง จงเลือก ส.ส. ที่มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย บทพิสูจน์เรื่องนี้เพียงแต่พิจารณาว่า นักเลือกตั้งที่เสนอตัวให้ประชาชนเลือกเคยเป็นฐานรองรับความชอบธรรมของระบอบเผด็จการ/คณาธิปไตยหรือไม่ นักเลือกตั้งจำนวนมากให้ร้องต้อนรับการรัฐประหารและสยบยอมเป็นสมุนบริวารผู้นำฝ่ายทหารที่ทำรัฐประหาร เพื่อให้ความชอบธรรมแก่การรัฐประหารครั้งถึงฤดูการเลือกตั้ง ก็เพียงแต่หยิบเสื้อคลุมประชาธิปไตยมาสวมใส่ จงสกัดมิให้นักเลือกตั้งประเภทนี้เข้าสู่รัฐสภา ยิ่งนักเลือกตั้งที่เคยมีประวัติในการร่วมทำรัฐประหารด้วยตนเองมาแล้ว ยิ่งต้องลงโทษให้จงหนัก เพื่อให้บทเรียนว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของสำนึกทางมโนธรรม มิใช่เพียงแต่การสวมเสื้อคลุม

ข้อ 9 เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วว่า ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดมีคุณสมบัติอันสมควรแก่การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จงไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยทำให้บัตรเสียด้วยการกาผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคน อย่าฉีกบัตรเลือกตั้งหรือขายบัตรประชาชนของตนให้ผู้อื่น เพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ในอีกกรณีหนึ่ง ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงอาจพิจารณาการบัตรให้เสีย เมื่อประเมินแล้วว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งล้วนแล้วแต่ซื้อฉลอำนาจ แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนและพวกพ้อง และมีได้เห็นแก่ผลประโยชน์ของแผ่นดิน การกาบัตรให้เสียเป็นการส่งสัญญาณให้นักเลือกตั้งปรับปรุงตนเอง หากสัดส่วนของบัตรเสียสูงมากก็จะเป็นการส่งสัญญาณที่ชัดเจนว่า ประชาชนไม่พึงพอใจผลงานของรัฐบาลที่ผ่านมา จนถึงขั้นมีมติว่านักเลือกตั้ง เลวเหมือนกันหมด

จงใช้ดุลพินิจของท่านในการพิจารณาข้อเสนอแนะข้างต้นโดยถ่องแท้ อย่าเชื่อข้อเสนอแนะโดยปราศจากการไตร่ตรอง